

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Zásady práce s laboratorními zvířaty

Jiří Salát

Projekt Vytvoření a rozvoj týmu zaměřeného na výzkum a výuku v oblasti medicínské biologie, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/15.0361, je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

Obsah

Legislativa

Zákon na ochranu zvířat proti týrání (pokusná zvířata)

Trestní zákoník

Vyhláška o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat

Pokusy na laboratorních zvířatech

Metodické přístupy – obrázky z praxe (myši)

ZÁKON NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

**úplné znění zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání,
jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 162/1993 Sb.,
zákonem č. 193/1994 Sb.,
zákonem č. 243/1997 Sb.,
náležen Ústavního soudu, vyhlášeným pod č. 30/1998 Sb.,
zákonem č. 77/2004 Sb.,
zákonem č. 413/2005 Sb.,
zákonem č. 77/2006 Sb.,
zákonem č. 312/2008 Sb.
a zákonem 291/2009 Sb.**

ZÁKON NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka“.

ČÁST PRVNÍ

Obecná ustanovení

§ 1

Účel zákona

(1) Účelem zákona je chránit zvířata

(2) Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropských společenství

§ 2

(1) Zakazuje se týrání zvířat.

(2) Zakazují se všechny formy propagace týrání zvířat.

§ 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) **zvířetem** každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo,
- j) **pokusným zvířetem** každé zvíře, které je nebo má být použito k pokusům, včetně volně žijícího zvířete, samostatného života schopné larvální formy nebo rozmnožování schopné larvální formy,
- k) **chovatelem** každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, **provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech** anebo pořádá jejich veřejná vystoupení,
- l) **laboratorním zvířetem** zvíře, které bylo odchováno v chovném zařízení speciálně pro pokusné účely,

§ 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

u) **pokusem** jakékoliv použití zvířete k pokusným nebo jiným vědeckým účelům, které u zvířete vyvolá nebo je způsobilé vyvolat bolest, úzkost nebo utrpení, anebo které může vést k trvalému poškození nebo ke ztížení přirozeného způsobu života zvířete, anebo které v důsledku provedených zákroků nebo provedených úkonů vede nebo může vést k tomu, aby se zvíře s takovýmto poškozením narodilo; za pokus se považují i případy, kdy bylo u zvířete vyloučeno utrpení nebo trvalé poškození úspěšným použitím prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod.

Veterinární léčebné, preventivní a diagnostické úkony, inseminace a přenos embryí, porážení zvířat nebo označování zvířat v chovu nejsou pokusem podle tohoto zákona,

§ 4

(1) Za týrání se považuje podle tohoto zákona,

- a) nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,
- k) **chovat zvířata v nevhodných podmínkách** nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,
- o) **usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,**

§ 5

(1) **Nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře.**

(2) **Důvodem k usmrcení je:**

a) využití produktů hospodářského zvířete

b) **slabost, nevyléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením,**

c) bezprostřední ohrožení člověka zvířetem,

f) **ukončení pokusu na pokusném zvířeti,** není-li v projektu pokusů stanoveno jinak,

(6) Utracení smí provádět pouze veterinární lékař, odborně způsobilá osoba podle § 17 odst. 1 nebo zletilá osoba, tato však pouze pod odborným dohledem veterinárního lékaře nebo odborně způsobilé osoby podle § 17 odst. 1.

(7) Osoby provádějící usmrcení zvířete jsou povinny přesvědčit se, že zvíře je podle prokazatelných příznaků mrtvé.

ČÁST DRUHÁ

Ochrana zvířat při usmrcování, použití znecitlivění a ochrana zvířat při veřejných vystoupeních

§ 5h

Postupy při usmrcování zvířat

(1) K usmrcení zvířete pro využití jeho produktů a při utracení zvířete lze použít pouze

- a) prostředky způsobující ztrátu citlivosti a následně smrt,
- b) elektrický usmrcovací přístroj, který proudem vyvolá zástavu srdce,
- c) usmrcovací přístroj využívající plyn CO₂ nebo předávkování inhalačními narkotiky,
- d) mechanické zařízení, které přivodí rychlou smrt,
- e) manipulaci šíje, nebo
- f) střelnou zbraň, jen je-li to v souladu se zvláštními právními předpisy

ČÁST TŘETÍ

Ochrana zvířat při přepravě

§ 8c

Obecné podmínky pro přepravu zvířat

- 1) Nikdo nesmí provádět ani nařídit přepravu zvířat způsobem, který jim může přivodit zranění nebo zbytečné utrpení.**

ČÁST ČTVRTÁ

Ochrana hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech a volně žijících zvířat

§ 14

Ochrana volně žijících zvířat

(1) Je zakázáno odchyťovat nebo usmrcovat volně žijící zvíře

- a) pomocí oka, tlučky, sítě, smyčky, pytláckého oka, harpuny nebo čelistových pastí anebo pomocí obdobně zkonstruovaného zařízení,
- b) pomocí jedovatých návnad a jedů v jakýchkoliv formách včetně plynování a vykuřování, (výjimka deratizace)
- c) do jestřábích košů a pomocí lepu,
- d) pomocí výbušnin,
- e) pomocí luků a samostřílů,
- f) pomocí elektrického proudu (výjimka myslivost a rybářství)
- g) pomocí poloautomatické nebo automatické zbraně se zásobníkem schopným pojmout více než 2 náboje,
- h) pomocí zbraně s hledím pro střelbu v noci, s elektronickým hledím apod.,
- i) pomocí letadla nebo motorového vozidla,
- j) pomocí zvuku magnetofonu nebo podobného zařízení (výjimka myslivost),
- k) pomocí zrcadla nebo jiného oslňujícího zařízení,
- l) pomocí zdroje umělého osvětlení a zařízení pro osvětlení terčů,
- m) pomocí formalínových nebo lepicích pastí,
- n) pomocí zvířat použitých jako živá návnada, nebo nástraha, (výjimka m.)

ČÁST PÁTÁ

Ochrana pokusných zvířat

§ 15

(1) Pokusy na zvířatech lze provádět pouze za účelem

- a) odvrácení nebo prevence nemocí, zdravotních poruch a jiných anomálií nebo jejich následků u člověka, zvířat nebo rostlin, včetně výroby a zkoušení jakosti, účinnosti a neškodnosti léčiv, látek nebo výrobků
- b) provádění diagnostiky nebo léčby onemocnění, zdravotních poruch nebo jiných anomálií a jejich následků u člověka, zvířat nebo rostlin
- c) zjišťování, vyhodnocování, řízení nebo modifikace fyziologických stavů u člověka, zvířat nebo rostlin
- d) ochrany životního prostředí v zájmu zdraví nebo dobrých životních podmínek lidí anebo zvířat
- e) provádění výuky, pokud účelu nelze dosáhnout jinak
- f) zachování nebo rozmnožování živého materiálu pro vědecké účely
- g) **provádění vědeckého výzkumu**
- h) konání soudního řízení.

§ 15

(2) Pokusy smí provádět jen osoba provozující uživatelské zařízení, které bylo ministerstvem uděleno oprávnění („akreditace“), má potřebné odborně způsobilé osoby a vybavení vyhovující pro příslušný druh a množství pokusných zvířat.

(3) Provádění pokusů lze povolit pouze po ověření, že při současném stavu nelze potřebné poznatky získat jinými metodami nebo postupem a předpokládaná bolest, utrpení nebo poškození pokusných zvířat je s ohledem na cíl pokusů eticky opodstatněna.

(4) Pokusy musejí být prováděny přednostně na zvířatech k těmto účelům chovaným, odpovídajících kvalitou, definovaných a standardizovaných z hlediska genetického, zdravotního stavu a podmínek jejich životního prostředí. Toulavá a opuštěná zvířata nesmějí být k pokusům používána.

(5) Provádět na zvířatech pokusy za účelem vývoje nebo zkoušení zbraní, bojových látek nebo munice a k nim příslušných zařízení je zakázáno.

(6) Provádět na zvířatech pokusy za účelem vývoje nebo zkoušení kosmetických prostředků, jejich prototypů, ingrediencí nebo kombinací ingrediencí je zakázáno.

§ 15

(7) Je zakázáno provádět pokusy na zvířeti, které je považováno za jedince zvláště chráněného druhu, nebo zvíře ohroženého druhu, s výjimkou výjimečného případu, kdy jsou pokusy prováděny v souladu s tímto zákonem a slouží

- a) zoologickému badatelskému výzkumu sledujícímu zachování tohoto zvláště chráněného druhu
- b) biomedicinskému badatelskému výzkumu, za podmínky, že užití příslušného zvláště chráněného druhu je nezbytným předpokladem pro provedení daného výzkumu.

(8) Za pokusy na zvířeti se nepovažují biologické testace sledující vliv změny jednotlivých složek krmné dávky, nebo srovnávací pokusy různých skupin zvířat a pokusy sledující výtěžnost zvířat, prováděné podle zvláštního právního předpisu, při kterých je sledována během života v obvyklých podmínkách chovu pouze hmotnost zvířat, nejsou omezovány jejich fyziologické funkce nebo biologické potřeby a neprovádí se krvavé nebo jinak bolestivé zákroky.

§ 16

Fyzická nebo právnická osoba nesmí provést, přikázat ani povolit pokus na zvířeti bez projektu pokusů schváleného podle § 23

§ 17

(1) Řídit, provádět a kontrolovat pokusy na zvířatech jsou oprávněni lékaři, veterinární lékaři a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním biologického směru, pokud se během studia, postgraduálního studia nebo dalšího celoživotního vzdělávání občanů prokazatelně seznámili s metodami chovu a práce na pokusných zvířatech, s jejich ochranou, s vyhledáváním a používáním alternativních metod a kterým bylo uděleno osvědčení příslušným orgánem ochrany zvířat.

(2) Osoba provozující chovné, dodavatelské nebo uživatelské zařízení je povinna zabezpečit, aby péči o pokusná zvířata vykonávaly osoby odborně způsobilé, schopné objektivně rozpoznat změny v chování pokusného zvířete a posoudit zjevné příznaky jeho zhoršeného zdravotního stavu, jakož i vhodnost, případně přiměřenost vnějšího prostředí ve vztahu k zdravotnímu stavu pokusného zvířete a přijmout potřebné opatření.

§ 17

(3) Manipulovat s pokusným zvířetem a provádět zákroky vymezené projektem pokusů mohou pouze laboranti, technici a ošetřovatelé pokusných zvířat, kteří získali osvědčení o odborné způsobilosti [§ 18 odst. 6 písm. c)].

(4) Rozsah odborných znalostí nezbytných pro osvědčení způsobilosti podle odstavce 1 nebo 3, včetně způsobu provádění zkoušek a vydávání osvědčení stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

(5) Ustanovení odstavce 3 se nevztahuje na osoby, které během studia provádějí manipulaci s pokusným zvířetem nebo zákrok vymezený projektem pokusů, v uživatelském zařízení, kterému byla udělena akreditace ministerstvem podle § 15 odst. 1 písm. e), a za přímého dozoru osoby odborně způsobilé podle § 17 odst. 1, která dbá na to, aby bylo postupováno v souladu se zákonem a aby bylo zamezeno týrání zvířat.

§ 17a

Podmínky péče o pokusná zvířata

(1) Chovatel je povinen chovat laboratorní zvířata pouze v chovných nebo dodavatelských zařízeních, kterým bylo uděleno osvědčení, a pokusná zvířata pouze v uživatelských zařízeních, jimž byla udělena akreditace, pokud není v osvědčení o akreditaci umožněno chovat zvířata i mimo tato zařízení.

§ 17a

Podmínky péče o pokusná zvířata

(2) Osoba provozující chovné, dodavatelské nebo uživatelské zařízení je povinna, pokud to umožňují zvláštní právní předpisy a nevylučuje-li to cíl pokusů stanovený podle schváleného projektu pokusů:

- a) pro vybavení prostor pro zvířata používat **materiály** a prostředky, které jsou pro pokusná zvířata **zdravotně nezávadné**, nedráždivé a nenarušují jejich pohodu
- b) zabezpečit, aby všechna pokusná zvířata byla umístěna způsobem prospěšným jejich zdravotnímu stavu a pohodě, za vhodných podmínek prostředí a při umožnění volnosti pohybu a aby se jim dostávalo náležitá péče, zdravotně nezávadných krmiv a vody, která neohrožuje jejich zdravotní stav
- c) zabezpečit, aby možnosti pokusných zvířat uspokojovat jejich fyziologické a etologické potřeby byly omezovány jen potud, pokud je to nevyhnutelně potřebné; zabezpečit prostorové a v případě potřeby i akustické a optické oddělení jedinců nebo druhů zvířat, které se z jakýchkoli důvodů vzájemně nesnášejí,
- d) zabezpečit nejméně **jednou za 24 hodin**, nejedná-li se o zvířata volně žijící, pravidelnou **kontrolu pohody a zdravotního stavu pokusných zvířat** tak, aby nedocházelo ke zbytečnému utrpení; odstranit v nejkratší možné době každou zjištěnou závadu tak, aby nebylo ohroženo zdraví a život zvířat

§ 17a

Podmínky péče o pokusná zvířata

- e) zabezpečit nejméně jednou za 24 hodin pravidelnou kontrolu funkcí technického vybavení, včetně automatické signalizace závad a stavu prostředí, v němž jsou zvířata chována, včetně včasného odstraňování závad
- f) zabezpečit objekt před únikem chovaných zvířat a vniknutím jiných živočichů
- g) vyloučit přístup nepovolaných osob a osob, které jsou stíženy zjevnými příznaky onemocnění přenosných na pokusná zvířata
- h) zabezpečit v bariérových systémech vstup pouze přes propust a přemísťování veškerého materiálu pouze podle stanoveného standardního operačního postupu nebo postupu, podle kterého se zajišťuje, kontroluje a eviduje soubor navazujících úkonů spojených s opakovanou činností související s chovem zvířat, zejména provozem a využitím technologického vybavení
- i) zabezpečit, aby osoby, které do prostor pro zvířata vstupují, používaly technologickým postupem stanovený pracovní oděv, obuv a další ochranné pomůcky
- j) stanovit a zabezpečit dodržování zákazu kouření v prostorách pro zvířata a minimalizovat působení dráždivých podnětů, zejména pachů a toxických plynů a ozdobných předmětů u osob manipulujících se zvířaty

§ 17a

Podmínky péče o pokusná zvířata

- k) zabezpečit dezinfekci, dezinsekcii, deratizaci a při pokusech s radioaktivními látkami též dezaktivaci, jakož i úklid a čištění prostor, technologického vybavení, nástrojů, nářadí, pracovních pomůcek, přepravních prostředků a osobních ochranných prostředků osob podle technologického postupu tak, aby přitom byly minimalizovány pro zvířata dráždivé podněty
- l) zřídit samostatné prostory a stanovit technologický postup pro skladování a úpravu tekutin a krmiv, podestýlky a pomůcek
- m) zřídit a vybavit prostory a stanovit technologický postup pro neškodné ukládání a likvidaci používaných biologických materiálů, pomůcek a odpadů způsobem, který zabezpečuje ochranu pokusných zvířat a vnějšího prostředí
- n) kontrolovat mikrobiologické a chemické parametry zdroje napájecí vody laboratorním vyšetřením nejméně dvakrát ročně.
- o) zpracovat, dodržovat a kontrolovat soubor personálních, materiálních a technických opatření a zařízení zabezpečujících provoz zařízení a ochranu pokusných zvířat
- p) operace a metody práce pro opakované pracovní postupy zpracovat ve formě technologického postupu a stanovit způsob jejich kontroly.

§ 17b

Preventivní péče o zdraví pokusných zvířat

(1) Osoba provozující chovné nebo uživatelské zařízení je povinna **zajišťovat veterinární péči o zvířata**, zejména pravidelné preventivní kontroly jejich zdravotního stavu a kontrolu prostředí chovných prostor, o kterých vede záznamy a uchovává je po dobu nejméně 3 let.

(2) **Osoba provozující uživatelské zařízení je povinna ustavit osobu odpovědnou za péči o zvířata.**

§ 17c

Podmínky ochrany při přemísťování a přepravě pokusných zvířat

(1) Do chovných, dodavatelských a uživatelských zařízení lze přemísťovat laboratorní zvířata pouze z chovných, dodavatelských a uživatelských zařízení, kterým bylo uděleno osvědčení či akreditace, při přemísťování ostatních druhů pokusných zvířat musí být dodrženy podmínky podle zvláštního právního předpisu. Dovoz, tranzit nebo vývoz laboratorních zvířat, psů, koček nebo subhumánních primátů lze uskutečnit, pouze je-li kontejner označen nálepkou „laboratorní zvíře“, a to v jazyce českém a anglickém, a tato skutečnost je vyznačena v průvodní dokumentaci.

(2) Přemísťovat v chovných, dodavatelských a uživatelských zařízeních a přepravovat mezi chovnými, dodavatelskými a uživatelskými zařízeními lze jen zvířata v dobré kondici, klinicky zdravá z míst prostých nákaz v souladu se zvláštním právním předpisem se zřetelem na potřeby daného druhu, systém chovu, místa jejich původu nebo způsobu získávání, není-li studium infekce součástí projektu pokusů.

§ 17d

Podmínky pro udělení akreditace osobě provozující uživatelské zařízení

(1) Akreditace se uděluje na základě žádosti o udělení akreditace osoby provozující uživatelské zařízení, která se podává ministerstvu. Vzor žádosti o udělení akreditace uživatelskému zařízení stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

(2) Ministerstvo udělí akreditaci, splňuje-li osoba provozující uživatelské zařízení stanovené podmínky. Ministerstvo rozhoduje na základě posudků v písemné zprávě posuzovatelů nebo na základě vlastního šetření.

(3) Akreditace se uděluje na dobu určitou, při prvním udělení akreditace však nejdéle na 3 roky, při každém dalším udělení akreditace nejdéle na dobu 5 let.

§ 18

Uživatelská zařízení

(1) Osoba provozující uživatelské zařízení je povinna

- a) ustavit **odbornou komisi zařízení**
- b) zajistit **veterinární péči** o pokusná zvířata a jejich ošetření
- c) vést **záznamy** o všech používaných pokusných zvířatech, zejména o počtu a druhu pokusných zvířat, jejich původu a datu přijetí
- d) provádět pokusy, které způsobí větší než nepatrné bolesti, jen za místního nebo celkového znecitlivění, ledaže by účel pokusu znecitlivění vyloučil
- e) používat k pokusům působícím bolest nebo utrpení zvířata pouze jedenkrát, pokud opakování není součástí pokusů
- f) zajistit přiměřenou péči o pokusná zvířata, zejména jejich vhodný chov, výživu, napájení, přiměřený prostor a mikroklima.

§ 18

Uživatelská zařízení

(2) Osoba zodpovědná za péči o pokusná zvířata je povinna

- a) stanovovat a kontrolovat podmínky ochrany a péče o pokusná zvířata, které chová nebo využívá příslušné uživatelské zařízení, a vést záznamy o počtech zvířat použitých v pokusech; zjištěné závady oznámit odpovědnému pracovníkovi uživatelského zařízení a dbát na jejich neodkladné odstranění tak, aby bylo minimalizováno poškození zdraví nebo utrpení pokusných zvířat
- b) v rozsahu stanoveném v projektu pokusů provádět jejich kontrolu a zjištěné skutečnosti zaznamenávat do protokolu pokusů; tento postup nevyklučuje namátkové provádění kontrol probíhajících pokusů i mimo termíny stanovené projektem pokusů
- c) kontrolovat činnost ošetřovatelů a ostatních pracovníků, kteří chovají nebo využívají v uživatelském zařízení pokusná zvířata, kontrolovat dodržování pracovního řádu a stanovených technologických postupů a vedení příslušné evidence a dokumentace
- d) spolupracovat s orgány ochrany zvířat.

§ 18

Uživatelská zařízení

(3) Odborná komise je složena nejméně ze 4 členů, jimiž jsou

- a) osoba, která řídí činnost komise
- b) osoba zodpovědná za péči o pokusná zvířata
- c) odborník s vysokoškolským vzděláním, specialista v oboru hlavní činnosti uživatelského zařízení
- d) veterinární lékař.

(4) U osob uvedených v odstavci 3 písm. a), b) a c) se vyžaduje odborná způsobilost podle § 17 odst. 1, u osob uvedených v odstavci 3 písm. d) podle § 17 odst. 1 nebo § 26.

§ 18

Uživatelská zařízení

(6) Odborná komise uživatelského zařízení je povinna

- a) kontrolovat plnění povinností uložených všem vedoucím pokusů a ostatním osobám, které se na činnosti s pokusnými zvířaty podílejí
- b) projednávat a vyjadřovat se k předloženému projektu pokusů písemným stanoviskem s odůvodněním, které postoupí orgánu ochrany zvířat
- c) a současně o tomto písemně vyrozumí předkladatele; nemá-li projekt pokusů veškeré náležitosti, vrátí jej předkladateli k doplnění
- c) ověřovat odbornou způsobilost laborantů, techniků a ošetřovatelů pokusných zvířat a vydávat o tom osvědčení
- d) projednávat a předkládat zodpovědné osobě uživatelského zařízení návrhy na opatření k ochraně pokusných zvířat
- e) kontrolovat stanovenou evidenci pokusných zvířat
- f) kontrolovat, zda jsou o pokusech vedeny protokoly a jsou v nich zaznamenávány údaje stanovené příslušným projektem pokusů
- g) odevzdat orgánu ochrany zvířat souhrnnou zprávu o činnosti za kalendářní rok

§ 18

Uživatelská zařízení

(7) Odborná komise uživatelského zařízení na základě rozhodnutí o schválení projektu pokusů vydává vedoucímu pokusu souhlas k zahájení pokusu.

Zahájit pokus podle je možné až po vydání tohoto souhlasu.

§ 18a

Vedoucí pokusu

(1) Vedoucím pokusu může být pouze osoba která splňuje podmínky podle § 17 odst. 1.

Řídit, provádět a kontrolovat pokusy na zvířatech jsou oprávněni lékaři, veterinární lékaři a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním biologického směru, pokud se během studia, postgraduálního studia nebo dalšího celoživotního vzdělávání občanů prokazatelně seznámili s metodami chovu a práce na pokusných zvířatech, s jejich ochranou, s vyhledáváním a používáním alternativních metod a kterým bylo uděleno osvědčení příslušným orgánem ochrany zvířat.

§ 18a

Vedoucí pokusu

(2) Povinností vedoucího pokusu je

- a) vytvořit a zajistit podmínky pro co možná nejšetrnější provedení pokusu na zvířatech,
- b) zpracovat projekt pokusů a předložit jej ke stanovisku odborné komisi,
- c) v případě schválení projektu pokusů to oznámit příslušnému orgánu veterinární správy,
- d) po zahájení pokusu vést protokol pokusu, umožnit osobě odpovědné za péči o pokusná zvířata a orgánům ochrany zvířat kontrolu plnění podmínek projektu pokusů,
- e) zabezpečit péči o zvířata v pokusech a kontrolovat činnost dalších pracovníků,
- f) pokus ukončit po dosažení cíle nebo nejpozději v termínu stanoveném projektem
- g) zabezpečit, aby zvířeti nebyla působena bolest, utrpení nebo poškození nad rozsah nevyhnutelný vzhledem k účelu, který se pokusem sleduje
- h) připravovat a plánovat pokusy předem, používat pouze přiměřených metod a vhodných zvířecích modelů, a tak snižovat množství používaných zvířat
- i) provádět usmrcování pokusných zvířat a zvířat vyřazených z pokusů bez utrpení a bolesti
- j) ověřovat v registrech mezinárodně ověřených a uznaných alternativních metod, zda k plánovanému pokusu existuje alternativní metoda, při které nemusí být použito zvíře.

§ 18b

Projekt pokusů

(1) Při schvalování projektu pokusů zpracuje odborná komise stanovisko o splnění podmínek podle § 15 a předloží jej příslušnému státnímu orgánu

(2) Pokud příslušný státní orgán povolí použití zvířat pro předložený projekt pokusů a projekt schválí, uvede ve svém povolení jeho číslo a dobu platnosti schváleného projektu pokusů.

(3) Neoznámení změny údajů v projektu pokusů týkající se změny vedoucího pokusu, změny druhu použitých zvířat, zákroku na zvířatech, manipulace se zvířaty a změny místa pokusu příslušnému státnímu orgánu se považuje za provádění pokusu bez povolení.

§ 18c

Zahájení a ukončení pokusu

(1) Pokus začíná, když je zvíře poprvé připravováno k použití, a končí, když v souvislosti s tímto pokusem není už třeba konat další pozorování v souladu s projektem pokusů.

(2) Po ukončení pokusu se se zvířetem nakládá způsobem stanoveným projektem pokusů.

§ 18f

Odborná příprava k získání odborné způsobilosti pro provádění pokusů

- (1) Odborná příprava k získání osvědčení o odborné způsobilosti se uskutečňuje formou **specializovaného kurzu**.
- (2) Znalosti absolventů kurzů k získání osvědčení odborné způsobilosti se ověřují před zkušební komisí v souladu se zkušebním řádem
- (3) Zkušební komisi pro získání osvědčení jmenuje ministerstvo
- (4) O zkoušce vyhotoví zkušební komise protokol, který je evidován a uchovává se na školicím pracovišti.
- (5) Odborná příprava k získání osvědčení odborné způsobilosti podle § 17 odst. 1 se uskutečňuje pro veterinární lékaře, lékaře a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním biologického směru

ČÁST ŠESTÁ

Orgány ochrany zvířat

§ 19

(1) Orgány ochrany zvířat jsou

- a) ministerstvo
- b) orgány veterinární správy
- c) ústřední orgány státní správy a Akademie věd České republiky,
- d) Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti,
- e) obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

ČÁST SEDMÁ

Správní delikty

§ 27

Přestupky

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) propaguje týrání zvířat

b) týrá zvíře nebo utýrá zvíře

d) usmrtí zvíře, aniž by byl naplněn důvod uvedený v § 5 odst. 2

e) **usmrtí zvíře veterinárními prostředky, ačkoliv není osobou povolanou**

f) vyrobí, doveze nebo prodá čelistovou nebo lepicí past

h) **řídí, provádí nebo kontroluje pokusy na zvířatech bez osvědčení podle § 17**

(7) Fyzická osoba se jako osoba zodpovědná za péči o pokusná zvířata dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost podle § 18 odst. 2 písm. a) nebo b).

(8) Vedoucí pokusu se dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost podle § 18a

(9) Vedoucí pokusu nebo zástupce vedoucího pokusu se dopustí přestupku tím, že se účastní na zpracování stanoviska v rozporu s § 18a odst. 4.

ČÁST SEDMÁ

Správní delikty

§ 27

Přestupky

(10) Za přestupek lze uložit pokutu

a) do 500 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. b), c), d), f), g) nebo k) anebo podle odstavce 2 písm. e),

b) **do 200 000** Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. a), **e)** nebo **h)**, podle odstavce 2 písm. a) nebo b), podle odstavce 3 písm. g) až i), podle odstavce 5, podle odstavce 6 písm. a) až c), podle odstavce **7** anebo podle odstavce **8**,

c) do 50 000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. i) nebo j), podle odstavce 2 písm. c), d) nebo f), podle odstavce 3 písm. a) až f) nebo j), podle odstavce 4, podle odstavce 6 písm. d) anebo podle odstavce 9.

TRESTNÍ ZÁKONÍK - zákon č. 40/2009 Sb. - 8. ledna 2009

HLAVA VIII TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

§ 302

Týrání zvířat

(1) Kdo týrá zvíře

a) zvlášt' surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

b) surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném,

bude potrestán **odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.**

(2) **Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,**

a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo

b) způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt.

(3) **Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat.**

TRESTNÍ ZÁKONÍK - zákon č. 40/2009 Sb. - 8. ledna 2009

HLAVA VIII TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

§ 303

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

(1) Kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt, bude potrestán **odnětím svobody až na šest měsíců**, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) **Odnětím svobody až na dvě léta** bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat.

207/2004 Sb.

VYHLÁŠKA

ze dne 14. dubna 2004

o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat

Změna: 39/2009 Sb.

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první

Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 2

Požadavky na prostory pro zvířata

Pokyny pro chov malých hlodavců a králíků během pokusu

Druh zvířat	Minimální plocha podlahy pro 1 zvíře v cm ²	Minimální výška klece v cm
Myš	180	12
Potkan	350	18
Křeček	180	12
Morče	600	18

HLAVA I
PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první
Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 3
Skladovací a pomocné prostory

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první
Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 4

Péče o zvířata

- výběr krmiva
- voda stále k dispozici

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první

Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 5

Zoohygienické podmínky pro zvířata uvnitř budov

- **větrací systém** (limity hluku, limity proudění vzduchu)
- **teplota**
- **relativní vlhkost vzduchu**
- **hodnoty přetlaku a podtlaku v bariérových chovech**

Teploty v prostorách pro zvířata

Druh zvířat	Optimální rozsah ve st. C
--------------------	--------------------------------------

Myš	20 - 24
------------	----------------

Potkan

Křeček

Morče

Králík	15 - 21
---------------	----------------

Kočka

Pes

Drůbež

Prase	10 - 24
--------------	----------------

Koza

Ovce

Skot

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první

Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 6

Preventivní péče o zdraví zvířat

Četnost kontrol zdravotního stavu laboratorních zvířat v chovných a uživatelských zařízeních je určena pro vybrané druhy v příloze č. 1 tabulce 2 této vyhlášky.

vyšetření: bakteriologické
 parazitologické
 patologickoanatomické
 virologické

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl první

Podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zařízení

§ 7

Podmínky ochrany při přemístování a přepravě zvířat

§ 8

Převzetí a umístění zvířat

§ 9

Odchyt a karanténa zvířat

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl druhý
Podmínky využití zvířat

§ 10

Ochrana zvířat při provádění pokusů

- **schválený projekt pokusu**
- **doba navykání**

Druh zvířat	Počet dní
Myš	5 - 15
Potkan	
Morče	
Králík	20 - 30
Kočka	
Pes	

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl druhý

Podmínky využití zvířat

§ 11

Projekt pokusů

(1) Projekt pokusů obsahuje tyto údaje, které se značí číslováním:

1. **identifikaci osoby provozující uživatelské zařízení,**
2. **číslo** rozhodnutí o udělení akreditace a doba jeho platnosti,
3. jméno, příjmení, titul a číslo osvědčení o kvalifikaci podle § 17 odst. 1 zákona **vedoucího pokusu** a jeho zástupce, je-li ustanoven,
4. jméno, příjmení, titul a číslo osvědčení o kvalifikaci podle § 17 odst. 1 zákona **osoby odpovědné za péči o zvířata** v uživatelském zařízení,
5. jméno, příjmení, titul a číslo osvědčení o kvalifikaci podle § 17 odst. 1 zákona **osoby, která řídí činnost odborné komise,**

6. **název úkolu studie**, případně označení grantu,
7. **charakteristika cílů studie** s uvedením konkrétního očekávaného přínosu, včetně charakteristiky aplikovaných látek, nebo zařazení látek do indikačních skupin, s výjimkou výstupní kontroly šarží látek,
8. **účel provedení pokusu** podle § 15 odst. 1 zákona,
9. **metodické postupy** práce se zvířaty,
10. **prohlášení navrhovatele o průkazu nezbytnosti pokusu** nebo uvedení právního předpisu, který provedení pokusu ukládá, včetně zdůvodnění, proč nelze pokus na zvířeti nahradit alternativními metodami,
11. **zdůvodnění volby druhu, plemene, kmene a kategorie zvířat**, jejichž využití je plánováno, s uvedením parametrů jejich kvality,
12. **původ pokusných zvířat**, s uvedením evidenčních údajů chovného a dodavatelského zařízení a registračního čísla hospodářství,
13. **zdůvodnění počtů zvířat**, jejichž využití je plánováno, za stanovené časové období,

14. **způsob značení zvířat v pokusu,**
15. **způsob znecitlivění,** případně podání bolest utišujících prostředků nebo opatření ke snížení bolesti,
16. **umístění zvířat během pokusu** nebo u volně žijících zvířat místo pokusu,
17. **časový plán** jednotlivých fází pokusu na zvířatech, včetně data jeho ukončení,
18. **úroveň operačního vybavení a způsob pooperační péče,**
19. **způsob naložení se zvířaty po ukončení pokusu,**
20. **způsob kontroly** dodržování předpisů k ochraně zvířat,
21. **uvedení zdravotního rizika pro další zvířata a pro zaměstnance,**
23. **zdůvodnění opakování zákroku** na zvířatech, je-li s ním počítáno,
25. **datum a podpis vedoucího pokusu, zástupce vedoucího pokusu a statutárního orgánu, razítko uživatelského zařízení.**

HLAVA I

PODMÍNKY CHOVU A VYUŽITÍ POKUSNÝCH ZVÍŘAT

Oddíl druhý

Podmínky využití zvířat

§ 13

Žádost o udělení akreditace osobě provozující uživatelské zařízení

HLAVA II

OZNAČOVÁNÍ ZVÍŘAT, ZPŮSOB VEDENÍ EVIDENCE A KONTROLA

§ 15

Označování zvířat

- (1) Zvířata v pokusech se označují způsobem, který jim způsobuje co nejmenší bolest, neomezuje je v jejich přirozených funkcích a zajišťuje jejich trvalou identifikaci**

- (2) U laboratorních hlodavců se vede operativní evidence, podle které se označují klece a chovné nádoby, kde je uveden druh, kmen, pohlaví, datum narození a označení chovné nebo pokusné skupiny.**

HLAVA II

OZNAČOVÁNÍ ZVÍŘAT, ZPŮSOB VEDENÍ EVIDENCE A KONTROLA

§ 16

Evidence vedená uživatelským zařízením

(1) Součástí evidence uživatelského zařízení je evidence protokolů s údaji o průběhu pokusu včetně dodržení pracovních postupů a metod stanovených projektem pokusů, zejména o ukončení pokusu, důvodu a způsobu usmrcení zvířete včetně údajů, kdo a kdy usmrcení provedl,

HLAVA III

ROZSAH A ZPŮSOB ZKOUŠEK ODBORNÝCH ZNALOSTÍ NEZBYTNÝCH PRO OSVĚDČENÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI K PRÁCI SE ZVÍŘATY

§ 18

(1) Odborná příprava k získání osvědčení odborné způsobilosti se uskutečňuje formou kurzu v rozsahu znalostí uvedených v příloze č. 4 této vyhlášky :

1. Podmínky ochrany, chovu a využití pokusných zvířat.
2. Vedení, evidence, statistika, archivace a ochrana údajů
3. Etické principy práce se zvířaty.
4. Biologie laboratorních zvířat a základy jejich anatomie, fyziologie a etologie.
5. Výživa laboratorních zvířat.
6. Genetika laboratorních zvířat.
7. Chov a zoohygiena laboratorních zvířat.
8. Gnotobiologie v chovu laboratorních zvířat.
9. Nemoci pokusných zvířat a diagnostické metody.
10. Pokusy na laboratorních zvířatech
11. Pokusy na hospodářských zvířatech.
12. Pokusy na volně žijících zvířatech.
13. Biologické experimentální modely.
14. Alternativní metody.
15. Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci se zvířaty.

HLAVA III

ROZSAH A ZPŮSOB ZKOUŠEK ODBORNÝCH ZNALOSTÍ NEZBYTNÝCH PRO OSVĚDČENÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI K PRÁCI SE ZVÍŘATY

§ 18

(2) Znalosti absolventů kurzů k získání osvědčení odborné způsobilosti

a) podle odstavce 1 písm. a) se ověřují písemným testem a ústní zkouškou před zkušební komisí,

(3) Výsledek zkoušky, o němž rozhoduje zkušební komise hlasováním, se hodnotí stupni zkouška složena nebo zkouška nesložena.